

Toespraak van mr. Yvonne E.M.A. Timmerman-Buck Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, tijdens de slotzitting van het Model European Parliament Nederland, 25 september 2009

Collega Parlementariërs – dames en heren,

Graag heb ik voldaan aan het verzoek om hier te spreken tijdens deze slotzitting van het Model European Parliament Nederland, vergaderjaar 2009. Als Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en tevens lid van het comité van aanbeveling van dit jeugdparlement draag ik uw bijeenkomsten – zowel in nationaal als regionaal verband – al jarenlang een warm hart toe.

In de afgelopen week heeft u in een reeks commissievergaderingen evenals plenaire beraadslagingen een groot aantal vraagstukken behandeld, waaronder zeer complexe thema's. Graag wil ik u bijzonder complimenteren met de aanpak van deze actuele beleidsdossiers die van groot belang zijn voor het welzijn van Europese burgers en voor de verdieping van de samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Unie.

De Eerste Kamer – en dit zeg ik elk jaar weer – zal graag kennis nemen van de uitkomsten van uw beraadslagingen, voor zo ver die op schrift zijn gesteld. Want uw opvattingen doen er toe. Dit ook omdat u zich in relatieve onbevangingheid een oordeel vormt over actuele onderwerpen die in Europa aan de orde zijn. Maar bovenal omdat u jong bent, en uw opvattingen er zeer toe doen. Als vertegenwoordigers van een nieuwe generatie mondige burgers, en als uitgelezen gezelschap van jongeren die Europese vraagstukken willen bespreken binnen de kaders van het parlementair overleg, heeft u ook zonder een echt kiezersmandaat recht van spreken.

Het ideaal van politieke verbondenheid en nauwe samenwerking tussen de landen van Europa is – 52 jaar na de ondertekening van het Verdrag van Rome – nog steeds een ideaal, en dat is iets anders dan een institutioneel vraagstuk. Het is iets dat met passie moet worden verdedigd. Een ideaal is een verheven beeld; een doel dat wellicht nog buiten ons bereik ligt, maar waar stapsgewijs naar toe wordt gewerkt. Wat dat betreft vind ik de vaak genoemde tegenstelling tussen realisten en idealisten in het Europa-debat een onjuiste voorstelling; ook een ideaal kan alleen door verstandig handelen en geduld binnen bereik worden gebracht.

De stapsgewijze voortgang is kenmerkend voor de Europese integratie. In de afgelopen decennia moest vaak de pas worden ingehouden. Maar de bereidheid om de Europese samenwerking telkens opnieuw te verbreden of te verdiepen, die werd en wordt gestuwd door het Europese ideaal van naties die zich in het belang van duurzame vrede, welvaart en welzijn met elkaar verbinden.

Mijn verlangen – en dat is tegelijk ook de hoop van mijn generatie – is dat dit ideaal eveneens door uw generatie wordt gekoesterd. Dat betekent dat het visioen van de oprichters van de Europese Economische Gemeenschap bij toekomstige keuzemomenten opnieuw wordt herkend en vertaald. Want zonder een ideëel motief en zonder een bezielde idee is de verbondenheid tussen de volken van Europa weinig meer dan een juridisch of economisch concept. Ongetwijfeld belangwekkend en doorgaans gestoeld op nut en wederzijds belang, wellicht ook eigen belang, maar in de kern niet overtuigend voor grote groepen kiezers in de vele lidstaten die de Europese Unie inmiddels telt.

Daarom vind ik het zo bijzonder dat u allen in de voorbije week intensief hebt nagedacht en gedebatteerd over vragen die de kern raken van het Europese ideaal, namelijk de solidariteit tussen de lidstaten (in uw Commissie van Economische en Monetaire Zaken), de solidariteit tussen generaties (in uw Commissie Werkgelegenheid en Sociale Zaken die zich bezighield met het vraagstuk van de vergrijzing), en de spreiding van kennis en ontplooiing van talent (in uw Commissie Cultuur en Onderwijs). De agenda van uw debatten is actueel, maar de principes zijn zo oud als de weg die werd ingeslagen met het Verdrag van Rome.

U heeft als Leden van Model European Parliament in de afgelopen week ook uw bekwaamheden vergroot als parlementariër. Daaraan handen en voeten geven binnen de kaders en spelregels van een parlement is een vak. En zoals in elk vak moet je de vaardigheden leren. Door oefening, bij voorkeur al op jonge leeftijd. Daarbij gaat het uiteraard om behendigheid in het debat, inzicht in het tactisch spel en ook het vermogen om toe te sturen naar compromissen die door een meerderheid worden gedragen. Ik vind het geweldig dat – dankzij een uitstekende organisatie van het Model European Parliament in ons land – u die gelegenheid krijgt, zowel in de regionale als landelijke fora.

Misschien mag ik aan het lijstje van gewenste vaardigheden één toevoegen: het uitdragen van de overtuiging dat een vreedzaam en welvarend Europa staat of valt met een vitaal parlement en een levendige democratie. Want niet alleen u moet waarde hechten aan het debat, de compromissen en de democratische besluitvorming; het zijn vooral de burgers van Europa en miljoenen kiezers van uw generatie die telkens opnieuw moeten worden overtuigd van de legitimiteit van de Europese samenwerking, de gesloten verdragen en het Europees Parlement. Want de steun van de Europese burgers en het begrip van de bevolking in de afzonderlijke lidstaten van de Europese Unie voor het oorspronkelijke ideaal en de concrete uitwerking daarvan in de besluiten van vandaag is niet vanzelfsprekend. Die steun moet telkenmale opnieuw worden gewonnen, en waar die verloren ging worden heroverd. Ook dat behoort tot het handwerk van parlementariërs.

Ook de Eerste Kamer rekent het tot haar taak om de Nederlandse burger nauwer te betrekken bij de Europese beleidsvorming. Te vaak is immers de indruk gewekt – soms willens en wetens – dat in 'Brussel' over ons wordt beschikt zonder dat ons nationale parlement, laat staan de burgers van ons land, invloed hebben op daar gelanceerde voorstellen en richtlijnen. Een lijdzaam Nederland tegenover een oppermachtig Brussel, een nationale democratie tegenover een anonieme technocratie: het zijn even simpele als gevaarlijke karikaturen, waarvan ook de Nederlandse politiek dikwijls gijzelaar is geworden.

Binnen afzienbare tijd, als ook de laatste lidstaat van de Europese Unie de ratificatie heeft afgerond, treedt het Verdrag van Lissabon in werking. Daarmee wordt dan een episode van stilstand en onzekerheid afgesloten. Ook wordt met het Verdrag van Lissabon het democratisch tekort verkleind. De senaten van Europa krijgen en expliciete rol toebedeeld in de beoordeling van en de besluitvorming rond Europese beleidsvoorstellen. Voor de senaten geldt dat zij in veel opzichten een invloed krijgen die gelijkwaardig is aan die van de tweede kamers van de bicamerale parlementen in de EU.

Als Eerste Kamer hebben wij op deze ontwikkeling geanticipeerd. Met ingang van dit net begonnen parlementair jaar (2009-2010) gaan de vaste commissies van de Eerste Kamer voorstellen van de Europese Commissie op de voet volgen. Dit geldt ook voor beleidsinitiatieven van de Europese Raad. Wanneer een Kamercommissie een plenaire behandeling van zo'n voorstel in de Senaat wenselijk vindt, kan zij dit agenderen zonder tussenkomst van de Kamercommissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties (ESO). Er is nu sprake van een Kamerbrede betrokkenheid bij de Europese beleidsvorming. Deze rol is daarmee ook zichtbaar voor burgers en belanghebbende maatschappelijke organisaties. Dat draagt bij aan het draagvlak onder de Nederlandse kiezers voor het Europese ideaal.

Graag doe ik een beroep op u, als vertegenwoordigers van een jonge generatie, om het Europees ideaal verder te dragen en mede op te bouwen. Er moet nog veel worden gedaan om de oorspronkelijke ideeën te verwezenlijken. Dat vraagt niet alleen een warm hart voor de Europese zaak en een scherp verstand, maar ook bezieling. Want een gevoel kan verflauwen en ook een verstandige redenatie verliest soms aan overtuigingskracht. Maar een diep gekoesterde overtuiging kan alleen verder worden gedragen met een bezielde hart en een bezielde verstand. Dat is een uitnodiging aan u en velen van uw generatie, die nog moeten worden gewonnen voor het Europees ideaal.

Rest mij nog u van harte toe te wensen succes, wijsheid, en vooral ook plezier in uw gemeenschappelijke activiteiten.

Ik dank u.